

**LET OP: Je kunt dit examen maken met de 52e druk of met de 51e druk van de atlas.
Schrijf op de eerste regel van je antwoordblad welke druk je gebruikt, de 52e of de 51e.**

*Elke opgave bestaat uit enkele vragen. Bij elke vraag kun je, indien gewenst, de atlas gebruiken.
De kaartnummers in de vragen verwijzen naar de 52e druk, of, als ze tussen haakjes staan, naar de 51e druk van de atlas.*

■ Politiek en ruimte

■ Opgave 1

bron 1

De Filipijnen waren meer dan driehonderd jaar, tot 1898, een Spaanse kolonie. In dat jaar werd het land na het einde van de Spaans-Amerikaanse oorlog afgestaan aan de Verenigde Staten. Na enkele jaren door de Japanners bezet te zijn geweest tijdens de Tweede Wereldoorlog, werden de Filipijnen in 1946 onafhankelijk. In het zuiden hebben de moslims sedert 1996 een eigen autonoom gebied, de ARMN. Die autonomie blijft echter beperkt tot economische zaken; op het terrein van defensie, financiën en buitenlandse zaken houdt Manila de touwtjes strak in handen. Een aantal moslimgroeperingen is dan ook nog niet tevreden. Zij strijden op het zuidelijke eiland Mindanao en op enkele eilanden van de Sulu-archipel voor een volledig onafhankelijke staat.

vrij naar: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/1695576.stm>

In het algemeen worden drie begrippen gebruikt om territoriale conflicten te karakteriseren. Volgens bron 1 streven de moslims in het zuiden van de Filipijnen naar volledige onafhankelijkheid.

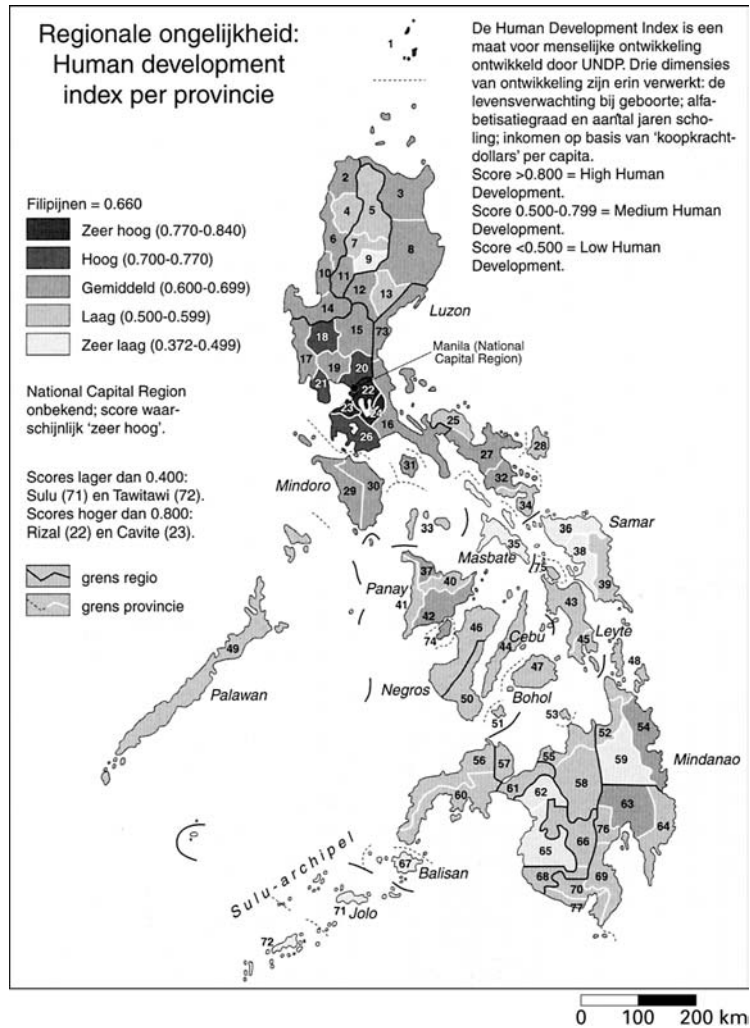
- 1p 1 Met welk begrip wordt dit streven naar een volledig onafhankelijke staat gewoonlijk aangeduid?

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2004-I

havovwo.nl

bron 2

Human development index per provincie

bron: Heijmans, E., *Filipijnen*, uit: KIT/Novib, 1999

bron 3

Godsdiensten op de Filipijnen in %	
Rooms-katholieken	83
Protestanten	9
Moslams	5
Boeddhisten en aanhangers van andere godsdiensten	3

bron: CIA, *World Fact Book*, 2002

Volgens bron 1 is een aantal moslimgroeperingen niet tevreden met de verkregen economische autonomie. Het lijkt waarschijnlijk dat zij ook op andere, niet in bron 1 genoemde terreinen, zo veel mogelijk autonoom willen zijn. Eén van die terreinen is de godsdienst.

- 2p **2** Noem twee andere, niet in bron 1 genoemde terreinen, waarop deze moslimgroeperingen vermoedelijk ook zo veel mogelijk autonomie zullen opeisen.

Bij de moslims op Mindanao en de Sulu-archipel, "het zuiden van de Filipijnen", is sprake van een sterk ontwikkeld regionaal bewustzijn.

- 2p **3** Noem op basis van de bronnen 2 en 3 twee bevolkingskenmerken van verschillende aard waarmee dit sterk ontwikkelde regionale bewustzijn bij de moslims in het zuiden van de Filipijnen verklaard kan worden.

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2004-I

Volgens kaart 190A (51e druk: 168A) behoren de Filipijnen tot het Zuidoost-Aziatische cultuurgebied. Toch is er een opvallend cultureel verschil tussen de bevolking van de Filipijnen en die van de andere landen in Zuidoost-Azië.

- 1p **4** Welk verschil is dat?
1p **5** Geef de verklaring voor dit verschil.

Je kunt je de vraag stellen of een onafhankelijke moslimstaat in het zuiden van de Filipijnen levensvatbaar is. Misschien zijn er andere oplossingen mogelijk. Zo zouden de moslims in het zuiden van de Filipijnen aansluiting kunnen zoeken bij Maleisië.

- 3p **6** Geef één ruimtelijk kenmerk en twee bevolkingskenmerken op grond waarvan zo'n aansluiting aantrekkelijk kan zijn voor moslims in het zuiden van de Filipijnen.

Opgave 2

bron 4 'Europese Unie moet toetredingseisen versoepelen'

De Europese Unie moet haar ambities bij de uitbreiding met Oost-Europese landen intomen, vindt de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid.

Door onze redacteurs Joop Meijnen en Floris van Straaten

DEN HAAG, 4 sept. Het kabinet, de Europese Unie en de aspirant-lidstaten uit Midden- en Oost-Europa moeten zichzelf niet langer voor de gek houden. Het is onmogelijk voor de nieuwkomers om binnen een paar jaar aan alle toelatingseisen van 'Brussel' te voldoen. Welbeschouwd rest er

maar één optie, meent de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), en dat is om de lat voor de nieuwe leden doelbewust lager te leggen.

Vergeet dus voorlopig even een minder essentieel deel van de 80.000 pagina's aan Brusselse voorschriften, zo adviseert de WRR in zijn vandaag gepresenteerde rapport 'Naar een Europabrede Unie'. Gun de nieuwelingen bijvoorbeeld enig uitstel bij de toepassing van de zware investeringsregels voor lucht- en waterverontreiniging en de afvalverwerking.

bron: NRC Handelsblad, 4 september 2001

Volgens bron 4 kunnen de nieuwe EU-leden onmogelijk voldoen aan alle toelatingseisen van 'Brussel'.

Stelling: "Je moet voorlopig aan de nieuwe lidstaten minder hoge milieueisen stellen dan aan de landen die al langer lid zijn van de EU".

- 2p **7** Geef een argument vóór en een argument tégen de stelling.

Het is nog maar de vraag of alle oude EU-lidstaten bereid zijn de nieuwe EU-leden tegemoet te komen wat betreft de milieuwetgeving.

- 1p **8** Welke van de vijftien oude EU-lidstaten heeft het meest directe belang bij maatregelen betreffende de verontreiniging van zoet oppervlaktewater?

- 2p **9** Leg uit waarom juist dat land.

Ook als het gaat om maatregelen op het gebied van de luchtverontreiniging zullen niet alle oude EU-lidstaten bereid zijn minder strenge eisen te stellen aan de nieuwe EU-leden. Oostenrijk zal er vermoedelijk het sterkst op aandringen om in ieder geval de zwaveluitstoot in de nieuwe EU-lidstaten drastisch te beperken.

- 2p **10** Geef twee argumenten ontleend aan het kaartblad Europa-milieu waarom juist Oostenrijk belang heeft bij beperking van de zwaveluitstoot in de nieuwe EU-lidstaten.

Veel kernenergiecentrales in Oost-Europa dateren nog uit het communistische tijdperk en gelden als onveilig. Bij de onderhandelingen over toetreding van de Oost-Europese landen tot de EU is afgesproken dat deze landen hun onveilige kernenergiecentrales gaan sluiten. De EU is bereid gevonden hiervoor een flinke financiële compensatie te betalen.

- 1p **11** Welke nieuwe lidstaat van de EU heeft het meest directe belang bij financiële compensatie voor het sluiten van de in dat land gelegen kernenergiecentrale(s)?

- 1p **12** Met welke kaart uit de atlas kun je je keuze motiveren?

Eindexamen aardrijkskunde vwo 2004-I

havovwo.nl

bron 5

Veel inwoners van de vijftien oude lidstaten van de EU zijn bang dat de uitbreiding van de EU met tien nieuwe landen zal leiden tot een flinke toename van de migratie vanuit deze nieuwe lidstaten. Volgens Europees Commissaris Günther Verheugen is die angst ongegrond.

“De juiste boodschap aan de burgers is: de uitbreiding draagt bij tot oplossing van immigratieproblemen, grensoverschrijdende misdaad, milieuvervuiling. Je moet niet wachten met de uitbreiding, integendeel”, aldus Verheugen.

vrij naar: NRC Handelsblad, 6 juni 2002

Verwacht wordt dat in de eerste jaren na de jongste uitbreiding van de EU het aantal mensen dat vanuit de nieuwe lidstaten naar de vijftien oude EU-landen komt om er werk te zoeken flink zal toenemen.

Over deze arbeidsmigratie wordt verschillend gedacht. Ook in Duitsland. Zo zou de Duitse regering wel eens blij kunnen zijn met de komst van arbeidskrachten uit Midden- en Oost-Europa, omdat zij kunnen helpen het tekort aan arbeidskrachten in bepaalde bedrijfstakken op te lossen. Maar of dat ook geldt voor de regeringen van de afzonderlijke Duitse deelstaten is nog maar de vraag. Het lijkt waarschijnlijk dat de regering van bijvoorbeeld de deelstaat Mecklenburg-Vorpommern ten aanzien van deze arbeidsmigratie een heel ander standpunt zal innemen dan de Duitse regering.

- 2p **13** Leg met behulp van een kaart uit de atlas uit waarom de regering van de deelstaat Mecklenburg-Vorpommern een ander standpunt inneemt dan de Duitse regering, ten aanzien van de arbeidsmigratie vanuit de nieuwe lidstaten van de EU.

Op wat langere termijn gezien zou Verheugen wel eens gelijk kunnen krijgen.

- 2p **14** Welke redenering kan Europees Commissaris Verheugen gebruiken als hij stelt dat uitbreiding van de EU bijdraagt aan vermindering van emigratie uit de nieuwe lidstaten van de EU?

Ondanks de optimistische woorden van Europees Commissaris Verheugen (zie bron 5) ziet het er nog niet naar uit dat Polen zich binnenkort zal mogen aansluiten bij het Verdrag van Schengen.

- 1p **15** Welke eis zal de EU zeker aan Polen stellen alvorens dit land zich mag aansluiten bij het Verdrag van Schengen?